

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SĂPTĂMÂNAL SUPT ÎNGRIJIREA UNUI COMITET

CUPRINSUL :

- Em. Panaitescu Contele Tisza în românește.
„Tribuna” În legătură cu scrisoarea d-lui
N. Iorga.
Alexandru Lascarov-Moldovanu În așteptare.
Șt. P. Moldovanu Pe marginea „carnetului unui
solitar”...
G. Sima Literatură politică. — Dări de
Seamă —

CRONICI :

Ardealul e fericit. — Ziariștii și războiul. — Dacă...

REDACTIA :
„LIBRĂRIA STĂNCULESCU”
Bulevardul Elisabeta No. 5
BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA :
SOC. AN. „RAMURI”
Strada Liceului No. 5
CRAIOVA

PREȚUL 20 BANI

12088

A apărut:

Anul al X-lea, No 28

BUCUREȘTI

9 August 1915

DRUM DREPT

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMĂDALĂ

DIRECTOR: N. IORGA

REDACTORI: C. Ș. FĂGEȚEL și D. TOMESCU

SUMARUL:

N. Iorga. — Cântările morții — și ale vieții.

V. Tempeanu. — Mormintul din Buzento (poesie după
A. v. Platen).

Const. Asmini. — Dor (poesie).

Eug. Bourceanul. — Omul care și-a pierdut norocul
(nuvelă).

Ioan Popovici. — Baladă.

C. Ș. Făgețel. — Insemnări: D-l Lovinescu despre ro-
lul „Sămănătorului“.

V. Tempeanu. — Lied (poesie după Oscar v. Redwitz).

CRONICA.

REDACTIA și
ADMINISTRAȚIA:

CRAIOVA

— Strada Liceului No. 5 —

ABONAMENT ANUAL:

În țară Lei 10

În străinătate . . „ 12

Numărul 20 bani

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMÂNALĂ

CONTELE TISZA IN ROMĂNEȘTE

Nu sunt mulți ani de când am vorbit cu un inspector școlar ungar. Discuția a venit ușor și repede asupra politicii maghiare. Aș fi dorit să am informații și mai ales să aflu dela cunoștința mea, felul de a aprecia oamenii și directivele politice ale Ungariei. Foarte curând răspunsurile au devenit scurte și uniforme. Toți oamenii politici maghiari erau genii: Justh, Appony, Tisza, Wekerle, Kossuth cel tânăr. N'am putut scăpa de atâtea genii decât întrebând pe prietenul meu ce părere are d. p. despre Bismark, sau Napoleon.

Mi-am amintit această împrejurare citind discursurile contelui Ștefan Tisza „adunate de un Român iubitor de adevăr“¹⁾. De sigur că românul „iubitor de adevăr“ și contele Tisza sunt foarte amărâți, necăjiți și uimiți că noi nu cunoaștem încă adevărurile, concepțiile și intuițiile geniale, cari, pornite dela Pesta, ar trebui să aducă fericirea popoului românesc.

Și de aceia să mai hotărîm încă odată ce crede și cum își întemeiază credințele sale contele Tisza și ce nu putem noi crede.

Câteva afirmații din aceste discursuri ne dau însăși esența intimă psihică pentru înțelegerea concepției politice și de drept public a contelui Tisza și a popoului ungaresc cum și viziunea, credința, iluzia pe care și-a format-o un popor de opt milioane despre „misiunea“ sa în politica mondială.

„E foarte ciudat că noi nu știm să apăsăm pe nimeni. Nu există o învinuire mai neîntemeiată, decât aceia care ne prezintă pe noi ca despotici. Noi nu suntem în stare să folosim forța brutală, nici acolo unde am fi îndreptățiți să o aplicăm; o singură vorbă măgulitoare e de ajuns ca să ne dezarmeze.“ (p. 26—27).

„Să află oare în lumea întreagă un asemenea stat care asigură atâtea drepturi cetățenilor de altă limbă cum

¹⁾ Tipografia Poporul Român, Budapesta, 1915.

e statul ungar? Unde cetățenii se bucură de o libertate așa de mare ca aici?”

„Să cumpănească apoi (cei nemulțumiți cu situația din Ungaria) dacă există numai un punct *pe suprafața globului terestru*, în care li se asigură un cerc atât de mare *de libertăți și drepturi* cum e cazul aici sub scutul statului maghiar.” (p. 42).

Acestea nu sunt numai spusele unui singuratic, ci ele reprezintă fondul adânc sufletesc al poporului maghiar. Fiecare în parte din cei opt milioane de adevărați unguri și toți împreună, ca popor, au aceste credințe. Toți cred că ei, nu știu să apese pe nimeni, că nu știu să întrebuinteze forța brutală, că în lumea întreagă nu există un al doilea stat unde cetățenii să se bucure de o libertate așa de mare ca în Ungaria, că nu există *nici un punct* pe glob unde oamenii să se bucure de atâtea libertăți și drepturi. Toți ungurii cred ca și contele Tisza: „că națiunea maghiară numai de aceia a putut sărbători jubileul existenței ei milenare, *fiindcă n'a fost niciodată oprimătoare* concetățenilor de alte limbi”. (p. 21). Toți ungurii au această structură psihică; însă contele Tisza, urea să convingă și pe Români să creadă și să fie la fel cu ei.

Cu această educație și alețuire sufletească, ajungi la o singură concepție de drept public, aceea a statului național maghiar. Aceasta este o idee—și Tisza zice un adevăr (p. 11)—fundamentală care revine aproape cu aceleași expresii în toate discursurile dela 1893 până la 1915.

„Acest stat l-a format națiunea maghiară; națiunea maghiară și-a imprimat într'însul caracterul etnic și, pentru nimic în lume, n'ar lăsa ceva din acest punct de vedere, nici cât un fir de păr” (p. 11).

Acestea le spunea Tisza la 1893 și aproape la fel le repetă la 1910: „Mai trebuie să fim cu tărie și cu o *severitate inexorabilă*, nu numai la unitatea și integritatea, ci și la caracterul național al statului maghiar. Nu ne este permis să cedăm nici un capăt de ață, în ce privește unitatea politică a națiunii maghiare”. (p. 23).

„Națiune politică” este numai cea maghiară și de aceia toate frazele încucate pe cari le rostește contele Tisza ca să ispitească la pace pe Români, se izbesc de această concepție pe care nu uită s'o repete în nici-o împrejurare. Și de aceia singura concluzie adevărată e aceea pe care o aflăm în discursul dela mesaj din camera ungară la 1910: „Nu-mi pot închipui în Ungaria o politică justă de naționalități, decât întărind puterea statului maghiar, contra agitatorilor, *atât pe terenul politienesc, cât și pe terenul*

dreptului penal" (p. 47). Prin urmare „agitatorii“, ceea ce înseamnă toți Români, nu au dela statul națiunii politice maghiare, decât privilegiul unei deosebite privilegii polițienești și a unui cod penal special. De aceea nu poate fi mirare că nici măsurile mărunte și efemere nu pot afla satisfacție din partea lui Tisza. Se înțelege că e bine ca legile să fie publicate și în românește sau ca revendicările economice ale Românilor să fie satisfăcute, aceasta însă nu va aduce nici-o schimbare, căci declară Tisza că și până acum tot așa a fost, ceea ce înseamnă că și în viitor tot așa va rămânea, adică vor fi măsuri, cari nu se vor aplica real.

* * *

Toate acestea aparțin trecutului și mai au numai o valoare de studiere și clarificare istorică. O singură parte e actuală și poate avea interes pentru noi: concepția maghiară despre rolul internațional și despre „misiunea“ istorică a statului ungar. Tisza sau Appony, ¹⁾ gândesc la fel. Și unul și celalt văd de o parte apusul—adică Germania—și de altă parte răsăritul—adică Rusia—și ca un postulat al politicii mondiale“ (Apponyi, p. 12) văd necesitatea independenței Ungariei, fiindcă „Ungaria este nu numai obiectul, ci un factor activ al apărării occidentale“ (Appony, p. 18).

Apărând occidentul, Ungaria cerotește independența popoarelor balcanice—bine înțeles și România e cuprinsă aici—în fața primejdiei din răsărit. „Misiunea maghiară împlinește o *misiune istorică*, fiind în mijlocul aspirațiilor de unificare—păzitorul și cerotitorul suprem al dezvoltării popoarelor în acest loc (sud-estul european) al Europei“ (Tisza, p. 21). Și mai clar încă: „Dar rog pe aceia, cărora le zace la inimă soarta și viitorului României independente, să se gândească, că *singura garanție serioasă a independenței României e o monarhie austro-ungară puternică*“, (Tisza p. 13).

Aceste cuvinte erau adresate Românilor din Ardeal și Ungaria la 1893, la 1910 Tisza se adresează direct României: „Vecinii noștri să nu uite că nouă ne trebuie să ne mulțămescă că i-am introdus în politica europeană și pentru menținerea și prevalarea acestei direcțiuni există numai atunci garanții, când aici în valea Dunării, dăinuiește o mare putere ca să-și apere interesele ei de existență față de toți dușmanii și a cărei interese o caută și o află

¹⁾ La Hongrie et les grands courants de la politique mondiale în *Revue de Hongrie*, Martie, 1915.

în independența Balcanului" (p. 44). Și puterea aceasta nu poate fi decât aceea pe care o vedem că e condusă de contele Tisza în numele Ungariei „o organizațiune care pe baza dualismului permite *națiunii maghiare să aibă o influență conducătoare asupra politicii externe a monarhiei*" (p. 44). Și de aceea Tisza merge fără pic de sfială până la ultimele concluzii de provocare în această concepție: „Românii din monarhie să vină în ajutorul caracterului dualistic al monarhiei și *al domniei preponderante a maghiarimei*" (p. 76).

Sunt concepții cari și-au aflat sprijinitori și la autorități învechite în țara noastră, sau la ideologi cari nu pot pricepe că realitățile pot să fie altele decât construcțiile abstracte ale minții individuale și cari înțeleg mersul istoriei nu în întregime ci numai dintr'un punct de vedere unilateral, ceiace înseamnă fals.

Căci organismul unui dualism în care să domine o acțiune politică maghiară de opt milioane, este o imposibilitate de viitor pentru orice popor care politicește se îndreaptă după normele politice ale occidentului. Linia meridiană europeană pe care s'au format state naționale a fost în secolul al XIX-lea în centrul Europei cu Germania și Italia și e mutată în secolul al XX-lea spre răsărit pe unde sunt Polonia, Românii, Sârbii și celelalte popoare balcanice.

Și toate aceste popoare nu caută „misiuni istorice" — în „ocrotirea", sau răspândirea culturii lor asupra altor popoare, ci în formarea de state etnice cu civilizații puternice izvorâte din toată puterea creatoare individuală de care sunt capabile aceste popoare. — Numai așa vor fi forme nouă de viață în lume.

Poporul românesc este așezat între apus și răsărit; are afiliații de origină și cultură cu apusul, dar are și tradiții din orientul luminii bizantine și mai ales are creștinismul ortodox. Din aceste elemente se formează o cultură cu forțe nouă și originale care să-și aibă locul de frunte în omenire.

Aceasta însă cu îndeplinirea datoriei istorice a momentului actual: formarea statului românesc de aproape cincisprezece milioane, întărit la gurile Dunării cu cetatea Ardealului.

Em. Panaitescu

IN LEGĂTURĂ CU SCRISOAREA D-lui N. IORGA

La scrisoarea d-lui Iorga, publicată în numărul trecut al «Tribunei», suntem datorii să răspundem următoarele:

Noi nu i-am cerut d-lui Iorga să se explice, căci n'aveam acest drept; noi ne-am arătat numai dorința, ca D-sa să-și reia în aceste timpuri critice, rolul pe care l-a avut totdeauna în viața neamului nostru și pe care, suntem convinși, nimeni nu-l poate avea în țara aceasta. Această dorință ni-o exprimăm și acuma după explicațiile d-lui Iorga, cari nu ne-au putut convinge de loc că d-sa a fost și este în această țară «numai un biet profesor» sau «un bătrân trădător».

Noi am știut și știm că d-l Iorga e' cu totul altceva.

Din scrisoarea d-lui Iorga începem a înțelege și motivul pentru care «Liga culturală» și-a încetat activitatea publică. D-l Iorga spune că D-sa în comitetul Ligei nu e un factor de inițiativă și de hotărâre că, în calitate de secretar general, «transcrie».

Credem că orice Român conștient regretă că în comitetul Ligei au ajuns lucrurile acolo, încât un om ca d. Iorga, — care timp de 6 ani cât a fost secretar a dat acestei instituții un avânt extraordinar,—a ajuns să se plângă că nu e un factor de inițiativă și de hotărâre și că și-a redus activitatea la o simplă transcriere.

Credem că colegii d-lui Iorga din comitetul central, în fața acestei situații dureroase, vor căuta cât mai de grabă remediul necesar, pentru ca Liga să ajungă în adevăr ceea ce trebuie și că d. Iorga să fie și de aici încolo ceea ce a fost totdeauna la Ligă.

Într-o vreme, când se lucrează pe toate căile pentru zăpăcirea opiniei publice după cum se poate vedea din articolul nostru asupra literaturii politice mai nouă,—Liga are de săvârșit o operă mult mai vastă și mai grea decât în alte vremuri. Credem că reprezentăm opinia publică românească, când așteptăm dela Ligă reînceperea propagandei prin întruniri și scrieri românești și străine, și ținerea cât mai grabnică a Congresului Ligei.

IN AȘTEPTARE

Iată trecut anul de când războiul european ne ține sufletele într'o încordare care pare a nu mai avea sfârșit.

Și în decursul acestui an, în jurul marelui probleme care ne interesează deadreptul, s'a dat o luptă cu arme deosebite. Pe față sau pe ascuns, pe bună dreptate sau pe viclenie, interesat sau nu,—de o parte și de alta s'au aruncat în arenă arme amice sau potrivnice înfăptuirii gândului nostru cel mai scump: *Ardealul...* Patima a stat față și ea — neconținut — la această luptă groaznică care se dădea și se dă în lumea sufletului acestui neam.

Și în decursul acestui an de sânge și de sbucium, am văzut cum încetul cu încetul s'au deslușit toate. Spălat de sgura primejdieoasă a patimei și adus în lumina bună a înțelegerilor obștești, țelul nostru s'a limpezit. Acum totul este limpede, în afară de bănuială și hotărît: Acest război trebuie să ne facă și nouă dreptate, — dreptatea așteptată de mult și râvnită cu tot ce avem mai bun și mai curat în sufletele noastre. Și în tâlmăcire omenească, această dreptate înseamnă: *Ardealul...*

În afară de *această* dreptate, nu este pentru noi alta...

Cu cât însă, în zarea vremii noastre acest țel se limpezea treptat și se înțărusea mai adânc în suflete, cu atât cci ce propovăduiau negarea acestui ideal, au înțepit lupta. Și-au dus această luptă cu arme false și nedrepte.

În adevăr, n'a rămas mijloc, cât de meschin și brutal care să nu fie întrebuițat.

Și-au zis: în țara aceasta totul se poate corupe, căci în țara aceasta nu există un suflet de sine stătător și cu un ideal statornicit. Aici e o țară de mișci,—aici totul este de vânzare.

Au curs atunci, în chip nerușinat, bani... Pretutindenii, bani... Începând dela neînsemnatul gazetar-pamfletar de ocazie până la culmi pe care mintea omului cum se cade refuză să le creadă așa de lesne—coruptibile,—toți au fost cercați sau cumpărați de banul ucigător de suflete.

Mai pe urmă, credincioși aceluiași gând, și-au zis din nou: această țară este o țară de lași și trebuie cu orice chip înfricoșați... Aproape că ni s'a spus în față, aceasta...

Și atunci au organizat o presă de teroare morală care avea să scurgă în suflete amara licoare a neîncrederei și a îndolelor mari.

Și iarăși și-au zis: această țară e și o țară de proști...

Atunci au organizat o întreagă țesătură de neadevăruri, falșuri și intrigi. Au zis: „Nici chiar Ardelenii nu vor... Viața Ardelenilor sub binevoitorul sceptru al Habsburgilor și sub prietenoasa oblăduire ungurească, e dintre cele mai fericite...” Neînchipuită și sfruntată nelegiuire!...

Iar acum se cred stăpâni pe situație! Fie ei fericiți...

Noi însă, — stăm în așteptare... iar când prin gând și suflet ni trece adierea plină de miazme a acestor barbari, li zicem și noi: Ce credeți că ați făcut cu toate acestea?... V'ați cheltuit energia și banii de pomană.

Ați cumpărat câteva suflete de mișei și ați crezut că ați cumpărat sufletul acestui neam întreg; — ați înfricoșat câțiva poltroni și ați crezut că ne-ați înfricoșat pe toți; — ați tulburat cu degetul fața mării și ați uitat că dacă marea are valuri și spuma deasupra, — dar mai are — dedesupt — adâncuri mari de ape care-s înfricoșătoare în măreția lor și cărora nu li se poate împotrivi nimic, nici chiar milioanele de degete care băjbăesc pe deasupra ei în gândul că au să-i tulbure tot acel adânc de ape. Nu! N'ați știut că în adâncuri stă *Dreptatea* și că ori când — peste puterea oamenilor și a veacurilor — această *Dreptate trebuie* să se ridice deasupra, la lumina soarelui... Și se va ridica. De aceasta să fiți bine încredințați.

Stăm așa cum ne vedeți că stăm, — dar în umbră, — în umbra unei rușini de neputință, ne mușcăm pumnii până la sânge și să ferească Dumnezeu pe oricine când se va deslănțui furia acestui blând neam, batjocorit acum și încătușat într'o neputință sorocită mai mult de vrerea împrejurărilor decât de oameni.

Atunci vom sta de vorbă, nu acum...

Un mare filosof *) scrie undeva: „Toți oamenii se supun la trudă, la desamăgire, la nefericire; asta e soarta lor aici; dar în toate inimile, neînabușit de logica sceptică, de durere, de înrăire sau desnădejde, e un glas liniștit care ne lasă să înțelegem că nu asta este soarta finală; că ori cât de sălbatecă, de pustie, de încoherentă ar părea, un Dumnezeu o cârmuște; că nu e o nedreptate, ci o dreptate. O nedreptate permanentă, chiar purcezând dela o Putere Infinită n'ar putea fi îndurată de oameni. Dacă oamenii ar pierde credința în Dumnezeu, — singura lor apărare împotriva unui orb Ne-Dumnezeu, de necesitate și mecanism, care i-ar ține închiși, ca într'o groaznică mașină cu aburi a lumii, ca într'un groaznic taur al lui Phalaris, în pântecul său de fier; — ar fi, cu sau fără nădejde, — *revolta*. Ar putea, cum spune Novalis, printr'un „simultan și universal act de sinucidere“, să *plece* din mașina cu aburi a lumii și să stărșească, dacă nu în biruință, atunci în invincibilitate și neînblânțită protestare, că o asemenea mașină a lumii era o greșală și o stupiditate“.

Iar până în clipa mântuirii, noi stăm în așteptare—încremeniți în această așteptare — cu ochii numai către un *singur* țel și cu o singură mare nădejde: în bunătatea lui Dumnezeu și în noi,—în puterile noastre cele adevărate și cinstite și mari.

*) Carlyle.

PE MARGINEA „CARNETULUI UNUI SOLITAR”...

— „Pourvu que la Russie soit vaincue, la Roumanie peut périr.”—

«Pentru ce sânt un trădător...» se intitulează primul capitol «Din carnetul unui solitar», pe care d. C. Stere îl publică în ultimul număr al revistei «Viața Românească».

Nu pot avea pretenția să încerc măcar a polemiza cu reputatul publicist, care este directorul mării reviste ieșene. Chiar dacă d-sa nu anunța — cu o anticipație firească unui patrician al condeiiului, care sântem siguri că nu se va dezminși — că polemicile provocate de spovedaniile d-sale vor rămânea fără nici un răspuns, — și încă n'aș fi găsit în mine însumi îndemnul, izvorit din conștiința forțelor proprii, să mă măsoar cu o personalitate care joacă roluri de o importanță atât de mare în viața publică a țării noastre.

Să-i trimit un «răvaș» prietenesc... — așa cum a făcut un «prieten de cri și poate de azi» al d-sale, d. Em. D. Fagure, prin «Adevărul» — nu-mi pot îngădui nici acest lux, căci lipsesc în specie condițiunile necesare care să-mi permită a mă bucura de această distinsă onoare.

Nu-mi rămâne altă cale decât aceia aleasă și de d-sa.

D-l Stere intitulează acele spovedanii: «convorbiri cu mine însumi... pentru uzul prietenilor.» Și cu drept cuvânt, — căci nici nu putea fi mai bine intitulată chiar întreaga acțiune publicistică, din ultimul timp, a d-sale, atât de cuviincioasă, în raport cu deșanțata propagandă prin scris și prin grai, lipsită de cea mai elementară considerație față de sufletul nației acesteia, pe care o duc la noi în țară instrumentele detestabile maghiaro-nemfești.

Tot din acelaș calcul, pentru a servi ca obiecte de discuție între prietenii noștrii, de *altă credință* însă decât aceia a d-lui Stere — însemn aci, fără nici-o pretenție, unele nedumeriri personale și lucruri ciudate mai izbitoare din «Carnetul unui solitar.»

Ironia olimpică — iar nu răutăcioasă și mai ales omoritoare, cum o vede d. Em. D. Fagure — care abundă în chip prea excesiv, cred, în spovedaniile d-lui Stere, face numai să fie relevată în treacăt, ca una din caracteristicile d-sale, iar nici de cum să zăbovimără folos încercându-ne, zădarnic însă, s'o doborâm.

* * *

De prima parte a articolului: cu nesfârșitele argumentări în jurul chestiunii «simpatiilor și urilor internaționale», care, după d. Stere, ar fi una din cauzele împărțirii oamenilor noștrii politici în două tabere; cu miraculoasa problemă invizibilă a ucraniienilor, cari totuși s'au dat în avânt în campania aceasta să facă în Galiția și Bucovina pe spionii rușilor, în loc să se răscoale cu acele sentimentale evocări a anilor din tinerețe, petrecuți în închisorile rusești

«împreună cu fiii cei mai aleși ai poporului rus,» pentru a ne convinge că e lipsit de ură față de Ruși...—e absolut inutil să ne ocupăm prea mult.

Tocmai pentru că mereu se scot ochii «acționiștilor» împotriva Austro-Ungariei, că toată gălăgia lor pornește dintr'un «sentimentalism sec,» înlăturăm discuția «simpatiilor și urilor internaționale» și ne propunem să ne conducem și în aceste însemnări numai de *interesele* proprii naționale, privind așa dar cu deosebire asupra câtorva considerații, din ceia ce d. Stere a întrunit în a doua parte a articolului, sub formularea de «concepția problemei românești».

Cu toate acestea nu pot trece peste o afirmație, din prima parte, care mi se pare cel puțin hazardată. Iată'o:

«De altfel politica de cuceriri, neînfrânata scte de expansiuni teritoriale, este o condiție de viață pentru *toate* despoziile orientale».

Ca și cum o despozie, ori de unde ar fi ea, din occident sau din orient — și slavă Domnului, pilde sunt cât lumea — se poate afirma ca atare prin altceva decât printr'o «neînfrănată sete de expansiuni teritoriale»!

Dar a făcut această afirmație pentruca, exemplificând-o, să ajungă la concluzia pe care veți auzi-o:

«Plecând de pe platoul Iranului, Persia tot creștea, mergând din triumf în triumf, până ce a ajuns la țărmurile răsăritene ale mării Egee; stăvilită în puterea ei de expansiune, de Elada, ea a trebuit să se prăbușească. Tot așa, valul năvălirilor otomane, respins dela zidurile Vienei, a atras după sine epoca de decădere și de ruină.

«Și pentru Țarii moscoviți se pune aceeași întrebare fatală. Noi cuceriri, noi anexări de teritoriu, expansiune în Azia minoră, în Balcani, Constantinopolul, Dardanelele, țărmurile Mediteranei, apoi... ale Oceanului Atlantic — sau prăbușire».

Tragic, nu e așa?... Și totuși, cât de natural! Cel puțin tot atât de natural ca atunci când cineva ar scrie așa:

«Și pentru Kaiserii, persecutați de ideia puterii quasidevine, se pune aceeași întrebare fatală. Noi cuceriri, noi anexări de teritorii (Belgia, Olanda, Danemarca, Polonia rusească, Curlanda, Finlanda), expansiune în Balcani, Constantinopolul (da, da, Constantinopolul! N. A.), Azia minoră, țărmurile Golfului Persic, apoi ale întregului Ocean Indian — sau prăbușire».

* * *

Il știam pe d. Stere drept cu adversarii săi. Atunci de ce-o fi scriind:

«...nu pot admite opunerea Ardealului Basarabiei, nici trocul unei provincii românești pentru alta — acest desgustător negoț al sufletelor românești».

Dar cine, dintre «acționiștii» cu răspundere, a făcut crima să opună Ardealul Basarabiei, să spue că pentru cel dintâi renunță la cea din urmă?

«Eu nu renunț la Ardeal și Bucovina. Eu ași socoti o crimă de neertat să precupețesc Ardealul și Bucovina fie pentru Basarabia, fie pentru lumea întreagă», — spune foarte frumos tot d-sa.

Nici noi, cei cari cerem ca România să pornească împotriva Austro-Ungaria *acum*, nu renunțăm la Basarabia. Basarabia, orice s'ar întâmpla, rămâne și va fie «Basarabia noastră»... Numai cât, e o «tactică», de care ne vorbește și d. Stere, care ne silește, în momentul de față, «să îndreptăm mai cu deosebire eforturile noastre într'o direcție»... spre apus. Măine — după ce-am asigurat astăzi «etapele ulterioare ale evoluției noastre politice» — le vom îndrepta spre răsărit.

Și pentru ce ni se impune să urmăm *această* ordine a momentelor tactice, și nu *cealaltă*?.. Pentrucă «Drang nach Süden» al Rușilor e *mai puțin iminent* ca «Drang nach Osten» al Nemților — care are în România, Bulgaria și Constantinopol terenul perfect pregătit.

În adevăr gândiți-vă numai la puterea actuală a capitalului german în aceste trei țări și vedeți dacă e posibil să fie comparată cu cea a... capitalului rusesc. La noi, de-o pildă, aproape întreaga economie «națională» se află în mâinile nemților și evreilor, ale căror sentimente filo-germane, ale acestora din urmă, sunt în de-ajuns de cunoscute. În Bulgaria există și ceva capital rusesc, dar pe lângă cel nemțesc de acolo nu înseamnă nimic. De Constantinopol nici nu mai vorbim; de mult turcii nu mai sunt stăpâni în casă la dânsii...

Inchipuți-vă acum ce s'ar întâmpla mâine, când nemții ar deveni învingători prin ajutorul nostru și al bulgarilor. Vasalitatea de fapt economică de astăzi a acestor trei țări, s'ar transforma într'o vasalitate politică de drept, *tradusă poate și în forma de stat corespunzătoare situației*, — căci «Drang nach Osten» trebuie să fie desăvârșit cu orice preț.

În raport cu Nemții însă, Rușii învingători ne sunt aproape inofensivi nouă și bulgarilor; căci împreună, aceste două nații tinere și pline de vigoare, cu idealele lor naționale realizate în cea mai mare măsură, ar putea duce cu mai multe șanse o luptă economică împotriva Rușilor, instalați chiar, într'o formă oarecare, și de sigur că *nu singuri*, la Constantinopol, — decât împotriva nemților, fie și cu fesuri, instalați acolo cu tot arsenalul modern pentru desăvârșirea subjugării noastre economice.

Astăzi e dovedit că națiile nu pot subsista politicește decât bazate fiind pe o puternică economie națională. Celelalte, aservite capitalurilor străine, sau se sting pe 'ncetul, sau întârzie cu veacuri evoluția lor politică și socială firească.

De robia capitalului nemților învinși, avem posibilitatea să scăpăm; de robia capitalului nemților învingători — *niciodată*.

Odată scăpați de robia capitalului german, mai ușor ne va fi să ne împotrivim oricărei alte robii economice și să ne formăm încetul cu 'ncetul o economie națională, pe temeiul căreia să ne fie asigurată o existență independentă.

Intr'un alt loc d. Stere mai spune: «Vă îmbrăcați în doliu pentru că Basarabeni nu vor să moară, și sunteți gata să aprindeți un războiu între Ardeleni și Basarabeni pe pământul României libere!»

Dar cine — după cea îndemnat pe Ardeleni să lupte cu credință sub steagurile austro-maghiare — s'a întors grăbit în Iași, și-a făcut bagajele, împreună cu toți prietenii d-sale, gătindu-se de fugă de frica invaziei rusești?... Noi hotărît că nu; căci consideram *imposibil* un pas împotriva Rusiei,—numai dacă n'am fi voit să avem astăzi, după ce Moldova ar fi fost pustiită de mai multe ori, un mizerabil război de uzură pe linia Nămolosa-Focșani sau poate chiar și mai jos. Dacă însă ne-am fi dus noi în Basarabia la începutul războiului, și am fi făcut acolo ceia ce a făcut d. Stere în Ardeal, dăm înscris că nu ne-am fi temut, noi moldovenii, de o invazie austro-maghiară.

Iată dar că aceia cari ar fi aprins *un adevărat război* între Ardeleni și Basarabeni pe pământul României libere, nu suntem noi.

Atunci de ce noi, cei de-o *altă* credință decât acela a d-lui Stere, am fi «*conștiința națională*» — ironizată cu atâta sarcasm — care «din simpatie pentru Alsacia și Lorena uită de Basarabia și, pentru aparența de emancipare a Ardealului, răvnește jugul rusesc pentru România întreagă...» iar d-sa ar fi «trădătorul» nedreptățit?

— Pentru că *Rusia trebuie să fie învinsă*.

Preocuparea aceasta a d-lui Stere când nu e mărturisită direct, am impresia până într'atâta că se poate ceți între fiecare două rânduri scrise de d-sa, încât dacă aș face cunoscuta operație cu clor, sânt sigur că literele și cuvintele ar eși pe rând zimbătoare la lumină...

Nu sunt nici reporterul vre-unei gazete senzaționale, căci sunt convins că ar face mare vâlvă lansarea știrii că «o persoană demnă de toată încrederea» ni-a spus că d. Stere a făcut unui mare diplomat străin declarația aceasta: «*Pourvu que la Russie soit vaincue, la Roumanie peut périr*»...

Totuși susțin numai cel mai nimerit motto la «Carnetul unui solitar» e acesta. Dacă prin vre-o eroare de tipar va fi fost omis, eu mi l-am pus singur pe revista mea.

* * *

«Ramura de maslin» oferită de «Comitetul partidului național al Românilor din Ardeal și Ungaria»?

Eu o consider ca simbol al unei *tragedii*, pentru care — până vor vorbi la timp potrivit alții—mărturisește și modesta înfățișare a acestei reviste... N'ar fi trebuit să reinvie d. Stere și această dureauă amintire.

Șt. P. Moldovanu

Iași, 30 Iulie 1915.

LITERATURĂ POLITICĂ

— DĂRI DE SEAMĂ —

„*La question Roumaine Autriche et Hongrie*“.—D'après des publications recents. Acesta e titlul unei broșuri de 48 p. a d-lui N. Iorga, apărută nu de mult în editura Ligei culturale și extrasă din „Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale“. Cuprinde dări de seamă asupra următoarelor cărți apărute în timpul din urmă: *Dr. A. Morsini*: Bucovina; *Dr. E. Slusanschi*: Bucovina în zilele rușilor; *Iancu Nistor*: Românii și Rutenii în Bucovina; *Ioan și Iuliu Enescu*: Ardealul, Banatul, Crișana și Maramurășul; *G. Sima*: Școala românească din Transilvania și Ungaria; *G. Angelescu*: Banatul; *Radu Roșetti*: Acțiunea politicei rusești în țările române, povestită de organele oficiale franceze; *Dr. O. Cantacuzène*: La question nationale roumaine et les Roumains d'Autro-Hongrie (în Revue hebdomadaire) și *St. Cățeu*: Studii asupra băncilor și cooperativei românești din Transilvania în comparație cu băncile noastre populare.

Dările acestea de seamă, făcute de d. Iorga sunt foarte prețioase atât pentru cetitorii străini cât și pentru români. Ele nu sunt niște simple păreri despre cărțile amintite, nici niște simple rezumate ale lor, ci sunt complete și făcute de cel mai bun cunoscător al chestiunii. Deosebit de interesate sunt în special întregirile pe cari le face d. I. la cartea d-lui Moroiu despre Bucovina; ele sunt de fapt o istorie a răpirii Bucovinei bazată pe documente puțin cunoscute. Reținem dintre acestea, cuvintele împărătesei Maria Teresia, scrise la 4 Februarie 1775. în cari împărăteasa recunoaște marea nedreptate și imoralitate a Austriei. „*Die moldanischen Angelegenheiten...*, in denen wir vollständig in Unrecht sind... Ich gestehe, ich weiss nicht wie wir uns noch heranziehen werden; schwerlich ehrenvoll, und das schmerzt mich ganz unaussprechlich“.

Rumeni e Ungheresi in Transilvania.—*Ana Elena Bacaloglu* a tipărit de curând într'o broșură (București, 1915, 36 pg., 1 Leu) două articole de ale d-sale apărute în revistele italiene: „*Nuova Antologia*“ și „*Il Mesagero*“. Primul articol intitulat: „*Per la grande Rumania*“ se ocupă de datoria României în conflictul actual, arătând că nu poate voi alt războiu decât *contra ungurilor*. („E allora quale altra guerra potremano noi volere se non quella contro gli ungheresi?“ pg. 19).

În articolul al doilea d-na Bacaloglu arată machinațiunile Ungurilor în contra Românilor din Transilvania, prin înființarea episcopiei maghiarizatoare de Hajdudorog.

Suntem recunoscători d-nei B. pentru serviciul pe care l-a făcut cauzei naționale prin publicarea acestei broșuri în limba italiană.

Din trecutul legăturilor țării Românești cu Ardealul.—Tânărul istoric ardelean d. Ștefan Metos a publicat în timpul din urmă un studiu despre „Șerban Vodă Cantacuzino și biserica românească din Ardeal“ (Vălenii de munte, 1915, 51 pg. 25 bani). Din această cercetare vedem cât de strânse au fost, mai ales dela Mihai Viteazul încoace, legăturile dintre

Ardeal și țara românească. D. Metes arată că „unii din voievozii noștri din veacul cel al XVII-lea s'au gândit la stăpânirea deplină a lui Mihai Viteazul și au lucrat pentru îndeplinirea ei"... „Mihai Viteazul condusese un element nou în istoria Românilor: poșta Domnilor români următori de a cuceri și stăpâni întreg Ardealul și a uni toate țările române sub acelaș steag și acelaș Domn român“ (pg. 4).

Foarte interesantă e în această legătură, o scrisoare dela 1643 a lui Vasile Lupu către Marele Vizir despre înțelegerea avută ceva mai înainte, cu însuș Sultanul: să dea Domnia țării românești fratelui său Gavriil Hahtnanul sau ginerelui său Radzivill, Mare Voevod al Litvaniei, adăogând că din țara românească el, Vasile Lupu „ușor va intra în Transilvania, căci cunoaște bine toate potecile de prin munți. Transilvania fiind aproape întreagă românească, îndată ce el intrând în ea va acorda libertatea Românilor, aceștea se vor scula ca un singur om în contra ungarilor“ (p. 95).

În ce privește pe Șerban Vodă Cantacuzino, de care se ocupă mai amănunțit lucrarea, el a avut o hotărîtoare influență mai ales asupra bisericii românești din Ardeal, care era așa zicând în însăși mâna lui. El punea mitropoliți, cari erau sfințiți la Târgoviște sau București, el îi dăta în mare parte, el dicta. Acest amestec nu-l putea suferi Austria. De aceea ea a sfătuit unirea unei părți a Românilor cu Roma. De atunci au încetat legăturile Ardealului cu țara românească, care și ea, puțin după aceea a căzut pe mâna Fanariștilor. *Luji / Central University Library Cluj*

„Cu cine să mergem“. — O broșură a d-lui Theodor G. Emandi, deputat al colegiului I-ii de Tutova, (Bărlad, 1915, 109 pg. 50 bani), în care sunt reunite mai multe articole publicate în ziarul „Acțiunea“ din București. Articolele însă, după cum mărturisește autorul în Prefață, „fără vre-o pregătire specială și mai mult în fuga condeiiului“, poartă următoarele titluri: Hotărîrea noastră; Răpirea Olteniei; Răpirea Bucovirei; Unirea; Independența și Prințul străin; Basarabia, (3 articole); România și Dardanelele; Transilvania ori Basarabia?; Cu cine să mergem?, (3 art); Răspunserile și Condușiune.

Autorul spune: Istoria noastră națională va biciui pe Rusia, pentru că în două rânduri a profitat de două nenorocite popoare pe cari le-a spoliat. Ea va fi însă nemiloasă pentru Austria, pe care va biciui-o în continuu în tot trecutul nostru secular, pentru că dela dânsa am avut numai rău și niciodată bine“ (pg. 59).

La întrebarea: „Cu cine mergem“ autorul răspunde: cu Rusia!

Publicațiile „Ligei pentru Iiberarea Basarabiei“.—Liga aceasta pare a se fi înființat încă la 1905, în Basarabia, după pilda unor organizații similare din Ucraina, Polonia, Caucaz și Finlanda. La acel an Liga a publicat un manifest cu litere chirilice, către Moldoveni, în care insistă asupra necesității autonomiei Basarabiei. De un an de zile Liga pare a-și fi transpus sediul în țară, agitând aici pentru intrarea României în războiu alături de puterile centrale în scopul eliberării Basarabiei de sub Ruși și a reîncorporării ei definitive la România. Aici în țară Liga a început să publice, printre altele și unele broșuri referitoare la chestiunea Basarabiei. Până acum au apărut patru broșuri. Prima e:

1. „*Către țăranii moldoveni din Basarabia*“, tipărită cu litere chirilice. N'am văzut-o. Probabil să fie identică cu manifestul dela 1905...

2. *Liberarea Basarabiei de Zamfir C. Arbure* (București, 1915, (pg. 56). După o serie de informații istorice și geografice insistă asupra necesității descompunerii Rusiei actuale, a reanexării Basarabiei la România și a înființării unui stat ucrainian care „ar fi un vecin pacinic pentru România mare“ (pg 23).

3. *Sub jug străin de Gh. Dighiș* (București, 1915, 48 pg., 40 bani), cu un motto din mesagiul domnesc dela 1878: „Nu există român dela Domn până la ultimul cetățean, care să nu deplângă deslăpirea unei părți din pământul strămoșesc. Arată cu citate din raportul guvernământului Garting. din scrierile lui P. Crusșeran și a istoricilor N. Katcow și Batinscov starea de dureroasă asupra și ignoranță a românilor Basarabeni și conchiide: „Basarabia trebuie să redevie românească. Basarabia trebuie recucerită. Cartea cuprinde și câteva ilustrații din viața basarabeană.

4. *România Mare de A. Frunză* (București 1915, 122 pg., 50 bani), Analizează amănunțit dar cu o nervozitate supărătoare, starea de spirit din România ultimelor decenii. Nimenea nu s'a gândit la țară și la neam. ci numai la interese proprii, la distracții, la petreceri, la averi. Românii din țară nu cunosc nici pământul românesc, nici viața frașilor lor, nici istoria lor, nici suferințele lor, nici idealul lor. Românii ardeleni nu știu ce doresc, când cer ca Românii să ocupe Ardealul. «Hotărâți lucru, frașii ardeleni încă n'au dat de dracu și-l caută cu lumânarea „(pg. 110)“. Vorba-i să nu dăm noi (România) de dracu, încurcându-ne cu acești frași, căci asta ar fi de tot boacănă. In adevăr, ce te-ai face cu acești oameni, care ți-ar spune verde într'o zi frumoasă că ei nu-s deprinși cu bătaia și că nu vor suferi-o dela nimeni! Când pentru fiecare pereche de palme țăranul va răspunde cu altă pereche, când la o nevinovată înjurătură,—să zicem de paști,—țopârlanul își va răspunde cu o Maică Precistă întreagă, când soldatul își va înfige baioneta în piept simțindu-se insultat, când în schimbul unei atingeri cu cravașa, își vor sări toate măselele din gură? Asemenea întregire ne trebuie nouă? Mersi c. c. Nicule pentru așa „ideal național“, așa procopseală!“ (pg. 118).

Vor fi în această broșură și destule adevăruri, dar cred că nici un român cu adevărat sentiment național nu poate vorbi nici măcar în glumă în acest chip: „Îți mărturisesc că eu, cel puțin, cred,—cred într'un D-zeu. ale cărui căi sunt într'adevăr întunecoase, dar care curând—curând se vor lumina, cum s'au mai luminat de altfel.. Dar numele acelu Dumnezeu nu le aștepta nici la Iehova nici la Savaot. Acest Dumnezeu nu-i așa de departe și se numește Hindenburg. El ne va salva în curând și de alianța cu Sf. Rusie, el ne va reda dacă o vom vroi, și sârmana noastră Basarabie“ (pg. 4). Și ca „condusie“: „Două brațe zdravene vin azi să salveze poporul românesc și-l vor salva. Unul din acela brate e... Hindenburg... care jintește spre Petrograd. Cellalt braț generalul Linsingen, de care fug de asemenea „amicii“ ruși mâncând pământul“ (118). Și în sfârșit: „Dar poate tot nu vom pieri încă nici noi... căci nu ne lasă să pierim doi buni români: generalul Hindenburg și... Von Linsingen“ (121).

Să ni se ierte dacă nu putem crede că astfel de inexactități nu se pot scrie și tipări pe bani românești, pentru un ideal pur românesc...

„*Biblioteca anti războinică*“. Vă rămânea o pată rușinoasă pe neamul nostru că, în cursul războiului european, când socialiștii din întreaga Europă au declarat că nu înțeleg un socialism internațional, ci un socialism pus în serviciul patriei lor, în România liberă socialismul internațional a făcut o propagandă cu totul nerușinată și potrivnică idealului național. Va rămâne ca o pată neștearsă faptul că socialiștii români au fost conduși în aceste vremuri de un bulgar care e dușman al aspirațiilor noastre românești. De ce să vrea doctorul Racovski „România mare“ care e o piedecă în calea Bulgariei mari pe care o visează el și conaționalii lui. Dureros când d-l Hans Benning dela Brașov înființează la București „Ziua“ austriacă și când paralel cu el, doctorul Racovski e îngăduit să agite, în grai viu și în scris, pe bieții muncitori români, împotriva unicului mijloc care poate duce neamul nostru la fericire.

Din „Biblioteca antirăzboinică“ a doctorului Racovski au apărut până acum cinci broșuri și anume:

No. 1. *Răsboaiele: cauze, consecințe, sfârșite* de Dr. C. Racovski.

No. 2. *Răsboiul european și social-democrația* de M.-Gh. Bujor.

No. 3. *Proști, escroci și mișei* (Casa din Sărindar).

No. 4. *Pace și neutralitate*.

No. 5. *Jos războiul* (Italia și România).

Acelaș individ care sfidează țara, a mai publicat de curând în Biblioteca „României muncitoare“ (din care au apărut până acum 53 de broșuri), o broșură intitulată *Republică federativă balcanică* (32 pg. 25 bani), în care vorbind despre „rolul nefast al dinastiilor“ etc conchide că trebuie lucrat pentru o republică balcanică, care însă „nu poate fi înfăptuită decât de proletariatul balcanic“. -- *Tolerantă țară!*

Biblioteca ziarului „Moldova“. A apărut o nouă bibliotecă politică având ca întâi număr: „*România și Răsboiul european*“, un volum gros de... 35 de pagini format 16, datorit d-lui P. P. Carp. (București, 35 bani). În aceste câteva pagini, extrase din „Moldova“, bătrânul bărbat de stat își desvoltă pe larg părerile sale politice favorabile unei cooperări cu puterile centrale. Toate acestea în cinci articole:

Idealul național, Neutralitatea, Transilvania sau Basarabia, României din Austro-ungaria și Finanțele țării. Reținem din articolul penultim următoarele rânduri, cari dovedesc de câtă desorientare și naivitate e capabil un bărbat de stat român chiar și de vârste și cu experiențele d-lui Carp: „Rezultatul victoriei (austro-ungare) ar fi cu siguranță (!), un spor de drepturi, căci, în fine ce vor României de dincolo? De îndată ce ei își sacrifică viața și averea cu acelaș eroism, cu care o fac maghiarii, nu sunt ei în drept să ceară ca. egali pe câmpul de luptă față de gloanțele dușmanilor, să fie, o dată victorioși și egali față de legile cari regulează viața lor comună sub coroana sfântului Ștefan?”

Ba da, d-le Carp, o s'o poată cere aceasta căci trecutul milenar i-a învățat să ceară, dar n'o să se găsească nimeni să-i asculte, ca și până acum.

Ținem să fixăm de altfel, că d-l Carp n'a cerut niciodată și nu cere nici acum autonomia Românilor din Ardeal, cum îl invinuia nu știu cine printr'un articol de gazetă.

D-1 Carp e un om cu bun simț și nu i-ar supăra cu nici un preț pe Nemți.

CRONICA

Politice.

Ardealul e fericit.—Cine va lua în mină numărul cel mai nou al revistei „Viața românească”, trebuie să devie germanofil. Se găsește acolo note pe marginea cărților, cronici, miscellanea, articole, studii, schițe, articoloaie, cari toate dovedesc pericolul farismului, perfidia italiană, egoismul englez, decadența franceză, și mai ales bunătățile culturii germane și austriace... Dacă n'ar mai exista nici un alt argument, această minunăție, binefăcătoare și unică cultură austriacă ar fi de ajuns ca să ne îndemne să luptăm alături de unguri. Până una alta ar trebui însă să invităm pe austriaci — să ocupe cât mai îngrabă și România și Basarabia și Valea Timocului și Macedonia, căci: „Se știe, că vremea cît Ardealul era sub austriaci, a fost o epocă fericită pentru cultura românească de-aceolo... Că germanismul a îngăduit pulsarea vieții naționale românești, ne-o dovedește faptul, că provinciile românești din Austria ne pot servi de multe ori, nouă celor din regat, ca rezervorii de îmborsărire a energiilor naționale (din cauza culturii austriace: aduți aminte de Slavici, Bianu, Mihail Aurel Onciul)... ne-o dovedește faptul, că Eminescu, care n'ar fi existat dacă se năștea în Basarabia, a existat mai cu putere (!), a devenit un preot al românismului, fiindcă a peregrinat, în tot timpul cît s'a format, prin Bucovina și prin Ardeal...”

De-abia acum înțelegem, de ce a ținut d. Stere să „peregrineze” atît de des pela noi, prin fericitul nostru Ardeal, care *formează*...

Ziaristii și războiul.—Un ziar serios face propunerea ca ziaristii români, în caz de mobilizare, să fie dispensați de o eventuală chemare la front. Aderăm și noi la această propunere. În timpuri grele este absolut necesar ca publiciștii să stea la postul lor, contribuind prin talentul, prin cunoștințele și prin munca lor devotată și nobilă la lămurirea opiniei publice, îndemnând la fapte generoase, biciuind păcatele, și întreținând entuziasmul și spiritul de jertfă în mulțime. — În vreme de războiu, România are absolută nevoie de o presă conștientă și serioasă. Dar tocmai în motivul acesta ne permitem să formulăm o rezervă. Dacă factorii competenți vor adopta această propunere, o selecțiune a ziaristilor dispensați de chemare la front se impune neapărat. Nu i se poate face oricărui ziarist onoarea de a fi lăsat, în caz de războiu, să-și servească patria cu condeiul. Și mai ales nu li se poate face această onoare acelorora dintre ziaristii noștri, cari de un an de zile pălmuiesc, fără scrupul, cele mai curate sentimente și aspirații românești, punându-se în serviciul intereselor străine. Aceștia nu au nici îndreptățirea, și nu vor avea nici tăria morală de a îndruma opinia publică în vremuri mari, în zbuciumul unui războiu de desrobire și închegare națională.

Măcar cu atîta să fie răsplătiți pentru grozavale lor rătăcirii și păcate.

Dacă...—Cetim în „Viața Rom.” aceste rânduri: „...Cine poate spune, că pierzând Basarabia n'am pierdut încă un Eminescu, un Creangă sau un Conta, cari vor fi rămas îngropați în întunerecul satelor basarabene, lipsite de școli? Să ne închipuim numai că județul Botoșani în loc să fie dincoace, ar fi fost dincolo de Prut. Atunci țara noastră ar fi fost lipsită de singurul et mare poet și evoluția literaturii române ar fi fost alta. Iar dacă Humuleștii ar fi fost în județul Hotinului, Creangă de sigur, că n'ar fi știut nici să scrie, nici să citească...”

Și dacă Slavici s'ar fi născut în Basarabia, azi am avea cu — un Slavici mai puțin. — Dacă d. Stere n'ar fi să scrie și să citească, am crede, că dînsul s'a născut și a crescut în Basarabia. Ș. a. m. — dacă...

CASĂ FONDATĂ IN 1866

FURNIZORUL CURȚEI REGALE

EXPLOATĂRI PROPRII de PĂDURI de STEJAR și BRAD

MARE DEPOZIT DE CHERESTEA ȘI FIERARIE

ȘI PRIMA FABRICĂ ROMANEASCĂ PENTRU
INDUSTRIA LEMNULUI

GHEORGHE BARBULESCU
(PLOEȘTI)

CENTRALA:

CALEA CAMPINEI No. 64

FABRICA:

CALEA OILOR No. 114-118

FILIALA: VIA STELA, VALEA-CĂLUGĂREASCĂ

Raion special pentru Mobile și Tâmplărie în orice stil și de comandă

PARCHETE SPECIALE DE STEJAR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gh. Ionescu & S. Rădulescu

Fost VASILE GHEORGHIU & C-nie

PLOEȘTI

MAGAZIN DE PIELARIE

FABRICA DE TABACARIE

și

EXPLOATARI DE PADURI

LEMNE DE FOC ȘI DE CONSTRUCȚIE

COLABORATORI:

Zaharia Bârsan, Sever Bocu, Dr. C. Bucșan, D. N. Ciotori, Iuliu Enescu, Aurel Esca, I. Al-George, Ion Moța, Em. Panaitescu, Gh. Popp, Virgil Al. Popescu, N. I. Rusu, Iosif Schiopul, Dr. O. Ghibu, Gh. Stoica, I. U. Soricu, Oct. C. Tăslăuanu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri“, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei